

Κριτική

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΛΑΣΠΟΝΕΡΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

«Άγγελέ μου» του Χένρι Νέιλορ σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου

Αυτή η παραγωγή του Αντίλογου δημιουργήθηκε στη διασταύρωση πολλών συγκυριών. Διαφορετικής σημαντικότητας ως προς το τελικό αποτέλεσμα, η κάθε μία από αυτές είχε το μερίδιό της στην προώθηση της παράστασης προς την επιτυχία. Ας τις δούμε «με τη σειρά εμφανίσεως», με τη σειρά πρόσληψής τους από τον θεατή.

Ο χώρος, η αυλή του Μουσείου Χαρακτικής Χαμπή, είχε το ταιριαστό για ένα θεατρικό μονόλογο μέγεθος, έτσι ώστε ο σκηνογράφος Γιώργος Γιάννου μπορούσε με λίγα αντικείμενα να το μετατρέψει σε σκηνικό πολέμου αλλά και η πρωταγωνίστρια Μυρσίνη Χριστοδούλου να μην έχει την ανάγκη να κάνει αδικαιολόγητες κινήσεις για να τον γεμίσει. Είχε το σωστό πλάτος του σκηνικού ανοίγματος που επέτρεπε στη σκηνοθέτιδα Αλεξία Παπαλαζάρου να στήνει την ηθοποιό μετωπικά προς το κοινό για να τραγουδήσει με τόση μεταδοτικότητα τα κουρδικά τραγούδια σε επιλογή και διδασκαλία του Ιζέλ Σεϊλανί. Είχε το δένδρο, σύμβολο ζωής και συνέχειας, ένα απ' αυτά που ο γεωργός πατέρας της ηρωίδας του έργου επέμενε να της κληροδοτήσει. Είχε τον τοίχο του διπλανού σπιτιού για φόντο των σκιών που δημιουργούσε ο φωτισμός του Βασίλη Πετεινάρη που ενδυνάμωναν τη θεατρικότητα της ατμόσφαιρας.

Οι συντελεστές της παράστασης είχαν στα χέρια ένα κείμενο γραμμένο μαστορικά, η ποιότητα του οποίου φανερωνόταν στο κοινό από πολύ νωρίς. Ο Άγγλος Χένρι Νέιλορ είναι ηθοποιός, σκηνοθέτης, σεναριογράφος και θεατρικός συγγραφέας και γνωρίζει την τέχνη του θεάτρου από μέσα. Πετυχημένος και βραβευμένος κωμωδιογράφος, ο Νέιλορ γνωρίζει την ωφελιμότητα των εναλλαγών των εντάσεων και των χαλαρώσεων σ' ένα θεατρικό κομμάτι, ιδιαίτερα σε μονόλογο. Ως ηθοποιός και σκηνοθέτης γνωρίζει πώς να χτίζει την πρωτοπρόσωπη αφήγηση εντάσσοντας μέσα φωνές άλλων προσώπων.

Η δομή του μονολόγου, από τις παιδικές αναμνήσεις στην εξιστόρηση του θανάτου της Ρεχάνα από την ίδια, δίνει μια επικότητα στην αφήγηση, οι χιουμοριστικές πινελιές τη ζωηρεύουν, το χαϊδευτικό «άγγελέ μου» αποκτά άλλη διάσταση, η ηρωίδα σαν να... προάγεται σε άγγελο, χωρίς να σταματά να αυτοαποκαλείται «δολοφόνος». Η ευλύγιστη μετάφραση του Δημήτρη Κιούση ακολουθεί το συγγραφικό ύφος, χωρίς να υπερβάλλει σε πάθος ή τραγικότητα. Η επιλογή της κλητικής πτώσης σε συνδυασμό με την κτητική αντωνυμία πρώτου προσώπου στον ελληνικό τίτλο «Άγγελέ μου» στην απόδοση του αγγλικού τίτλου «Angel» δίνει μια τρυφερότητα, για την οποία ο συγγραφέας, πιστεύω, δεν θα είχε αντίρρηση.

Κρατώντας το χέρι στον σφυγμό της εποχής, ο Νέιλορ έγραψε τις πολιτικές σάτιρες «Finding Bin Laden», 2003 και «Hunting Diana», 2004 αποδεικνύοντας ότι η θεματολογική τόλμη και η στιλιστική τέχνη επιβραβεύονται στο βρετανικό θέατρο. Από το 2014 πιάνεται στον εφιάλτη του πολέμου στη Μέση Ανατολή και γράφει την τριλογία Arabian Nightmares («The Collector», 2014, «Echoes», 2015, «Angel», 2016) σαρώνοντας βραβεία στο Φεστιβάλ Fringe του Εδιμβούργου αλλά και θριαμβεύοντας στις παραγωγές του Λονδίνου και του εξωτερικού. Όπως λέει ο ίδιος σε μια από τις συνεντεύξεις του, είδε τη μάχη για την κουρδική πόλη Κομπάνι ως μάχη μεταξύ δημοκρατίας και φονταμενταλισμού, μεταξύ ελευθερίας και τυραννίας.

Η Ρεχάνα, το αγροτοκόριτσο από τη Βόρειο Συρία, αντιστέκεται στο βάρος της κληρονομιάς που της προορίζει ο πατέρας της, γη, δέντρα, συνέχεια, παράδοση, έθνος, χρέος, υπεράσπιση, όπλα, μοίρα. Θέλει να φύγει από τη γεωπολιτική μέγγενη, πιστεύει στο δίκιο του νόμου, να σπουδάσει δικηγόρος, να είναι ελεύθερη στις επιλογές της. Καταλήγει να πολεμά κάτω από τον νόμο των όπλων, να είναι άριστη σκοπεύτρια, να έχει σκοτώσει πάνω από 100 μαχητές του Ισλαμικού κράτους, να έχει σκοτωθεί. Το έργο είναι βασισμένο στη ζωή και τον θάνατο της πραγματικής Ρεχάνας. (Σε μια παρένθεση, εκφράζω άποψη μπροστά στα στελέχη του Αντίλογου ότι οι θεματικές ή επετειακές ρεπερτοριακές παραγγελίες δεν εξασφαλίζουν το ζητούμενο της συναισθηματικής απήχησης κι ότι το θέμα γίνεται έργο τέχνης μόνο μέσα από μια μαστορική επεξεργασία.)

Συγκυρία είναι η ετοιμότητα της Μυρσίνης Χριστοδούλου για μια δουλειά που να μετράει, που να σημαίνει πρωτίστως πολλά για την ίδια. Συγκυρία είναι η συναισθηματική ένταση της σκηνοθέτιδας Αλεξίας Παπαλαζάρου, μάνας έφηβης κόρης, που απευθύνει το «Άγγελέ μου» στην ηρωίδα της παράστασής της με ιδιαίτερη συγκίνηση. Τραγική συγκυρία είναι οι θεατές που έχουν έρθει στην παράσταση με ψυχές ήδη οργωμένες με το συναίσθημα «τι κόσμο αφήνουμε στα παιδιά μας», οι οποίοι θα παρακολουθούν τη σκηνική δράση ανακαλώντας ταυτόχρονα σκηνές από ένα άλλο πόλεμο όπου η ελευθερία συγκρούεται με την τυραννία. Διαψεύδοντας τον Ηράκλειτο, οι άνθρωποι μπαίνουν ξανά και ξανά στα ίδια λασπόνερα του πολέμου, τα χέρια των νέων γίνονται όπλα και αποκαλύπτεται πόσο κοντά στην επιφάνεια έχουμε τα κτηνώδη μας ένστικτα.